

צילום SAAR YAACOV, לע"מ

הספינה שלא הגיעה ליעדה – ספינת אגוז

הרעיון המרכזי:

הקשר העמוק בין יהדות התפוצות לארץ ישראל נטע בליבותיהם את הרצון העז לעלות אליה ולהתיישב בה. סיפורה של הספינה "אגוז" מדגים את עוז רוחם ונחישותם של העולים שהעפילו בדרך הים לארץ ישראל.

המטרה:

להכיר את סיפורה של הספינה "אגוז" כמקרה אחד מתוך סיפורי עלייה והעפלה רבים שהתקיימו טרום הקמת מדינת ישראל וגם לאחר הקמתה.

דיון ערכי:

משמעותו של הזיכרון עבורי ודרכים לפעילות להנצחה בסיפורו של העם.¹

הערה:

הר הרצל - הר הזיכרון הלאומי בו נטמנו גם עצמותיהם של חלק מהנספים באסון אגוז (חלקת המעפילים) הנו המקום המומלץ להעברת הפעילות. במידה ולא ניתן להגיע להר הרצל, ניתן לקיים את הפעילות גם ב: כיתה, רחוב על שם, באנדרטה לזכר מעפילים בכלל, במוזאון לזכר המעפילים, באנדרטה לזכרם וכיו"ב.

סדנות קשורות:

סדנת המהפך הציוני במישור החוף, סדנת מפגש תרבויות בארץ ישראל, סדנת מורשת קרב למען העם, הארץ והמדינה.

¹ ערכים מומלצים לדיון: אהבת המולדת, אחריות, אכפתיות, זיכרון, נתינה, תרומה, פטריוטיות.

מהלך הפעילות

זמן	פעולת הכנה לתחנה בי"מ	זמן	פעילות כשיעור	
10 דק'	פתיחה, הסבר אודות העפלה כרעיון, העפלה מצפון אפריקה וסיפורה של ספינת אגוז	5 דק'	פתיחה, הסבר אודות העפלה כרעיון, העפלה מצפון אפריקה וסיפורה של ספינת אגוז	1
15 דק'	האנשים הסיפור האישי, יצירת סיפור בגוף ראשון	15 דק'	האנשים הסיפור האישי, יצירת סיפור בגוף ראשון	2
15 דק'	הכנת טקס כל קבוצה מחפשת ובוחרת קטע: יזכור, שיר, סיפור, וכד'	10 דק'	העברת טקס כפי שמוצע בנספח טקס לזכר חללי ספינת אגוז	3
5 דק'	סיכום		סיכום	4
15 דק'	אם הסיור מתקיים בהר הרצל, איתור הקברים, האנשים, דיון לגבי האנדרטה לזכרם	40 דק'	מעגל שלי"ח האם חשוב לזכור בסיור	במהלך הסיור
10 דק'	טקס מורכב מקטעים שערכו החוליות בגוף ראשון + קטעים שנבחרו על ידי החוליות			
40 דק'	מעגל שלי"ח האם חשוב לזכור בסיור			

שלב ראשון: פתיחה

הסבר אודות הנקודות הבאות (מצורפים קישורים לאתרים תואמים לנקודות הנדרשות להרחבה): מומלץ ליצור מצגת עם תמונות מהאתרים במרשתת.

1. **העליות לארץ טרום קום המדינה** ואחרי הקמתה, מאז ומתמיד שאפו יהודים להעפיל אל ארץ ישראל ולהתיישב בה, הדרך ההיותר מקובלת הייתה באמצעות ספינות, כאשר חלקן הצליחו להגיע לארץ, חלקן נשלח חזרה ומספר ספינות טבעו בלב ים.

העפלה, הספרייה הלאומית של ישראל, שוחזר ב 26.10.21 : <https://did.li/ogaa>

העליות השונות לארץ ישראל, משרד העלייה והקליטה, שוחזר ב 26.10.21 : <https://did.li/aDarl>

תמונות שונות של עליות שונות, גוגל שוחזר ב 26.10.21 : <https://did.li/IZ5Hw>

1. **העליות מצפון אפריקה**, עם הקמת מדינת ישראל התעורר חשש מפני פרעות ביהודי מרוקו מצד האוכלוסייה המקומית, שזעמה על אובדן פלסטין וניצחון היהודים. חשש זה הלך והתגבר בשנים 1954-1955, לאור העובדה כי עצמאותה של מרוקו ושחרורה מחסות צרפת, נראתה קרובה יותר ויותר. בשנים אלה החמיר מצבם של יהודי מרוקו בשל התגברות הטרור במדינה והיחס העוין כלפי היהודים מצד האוכלוסייה המקומית. עליית יהודי מרוקו, משרד העלייה והקליטה, שוחזר ב 26.10.21 : <https://did.li/Cggaa>

תמונות מהעליות ממרוקו, גוגל, שוחזר ב 26.10.21 : <https://did.li/ZaxlC>.

2. **ספינת אגוז**, הקראת הקטע הבא דיווח מעיתון הארץ יום למחרת האסון :

"כפי שנמסר, נאספו היום 12 גוויות, והובאו הלילה לנמל אלחסיראס שבספרד. רוב הגוויות שנאספו חגרו חגורות הצלה, ונפתחה חקירה לזיהוין ולקביעת לאומיותן. לא נמסרו עדיין ידיעות מוסמכות על גורמי האסון, אולם נמסר כי חוששים שהספינה הקטנה הייתה עמוסה עמוסה יתר על המידה".
3. המורה שואל האם מישהו שמע על האסון הזה? מישהו מכיר? מישהו יודע מתי ואיפה הוא התרחש? ומקשיב לדברי התלמידים.
4. המורה מציג תמונה של ספינת אגוז ומסביר במספר מילים על: אודות הספינה, הפעילות שלה, האסון שקרה לה, העלאת עצמות הנספים לקבורה בארץ כעבור שנים ולהכרת ממשלת ישראל ביום כ"ג בטבת (היום שבו שקעה "אגוז" במצולות) כיום ההעפלה ולוחמי המחתרות בצפון אפריקה. מקורות לעיון ולסיכום בנושא :

אוניות מעפילים, אגוז, אתר נוסטלגיה און ליין, שוחזר ב – 26.10.21 : <https://katzr.net/c3097d>

ספינת אגוז, המרכז למורשת המודיעין (מל"מ), שוחזר ב – 26.10.21 : <https://katzr.net/6e770a>

אגוז (הספינה), אתר מכלול, שוחזר ב 26.10.21 : <https://did.li/oTITY>

איילון שטרית, גולדה ואיסר הראל ידעו מראש? גילויים מהארכיון על טביעת ספינת אגוז, SOUNDCLLOUD, פודקסט, שוחזר ב – 26.10.21 : <https://did.li/jaxlC>

סרטון דקה על ספינת אגוז, רק רגע, יוטיוב, שוחזר ב – 26.10.21 : <https://katzr.net/c3097d>

תמונת הנספים בעיתון, יום הזיכרון לחללי ספינת אגוז, הנוער העובד והלומד, שוחזר ב – 26.10.21 : <https://did.li/RwrCN>

שלב שני: האנשים – הסיפור האישי

כל חולייה מקבלת כרטיסיה המספרת על אדם שנספה באוניה וכותבת את הסיפור שלו בגוף ראשון כפי שמופיע בנספח – בגוף ראשון סיפורו / ה / ם של... + דפי מידע על: חיים צרפתי ז"ל, אסתר ליברטי ז"ל, חנה אזולאי ז"ל, משפחת בן הרוש: רפאל, תמר, זאיק, דניז, זיקלין וגבריאל, דוד דדון ושני ילדיו דניאלה וז'אקי.

(קטעי המידע אודות הנספים לקוחים מתוך: שיעור "אגוז" שקעה במצולות, מינהל חברה ונוער אגף תכנים, תכניות, הכשרה והשתלמויות).

שלב שלישי: עריכת טקס

טקס בבנייה אישית של החוליות (בסיוור) או ראו נספח טקס לזכר חללי ספינת אגוז (בכיתה). יש לשלב בין הקטעים שנבחרו את הסיפורים האישיים – בגוף ראשון כפי שנוסחו על ידי החוליות.

מומלץ להדליק נר נשמה, להוסיף דגל ישראל, ולהשמיע את התקווה בסיום / התחלת הטקס.

שלב רביעי: מעגל של"ח

1. המורה מנהל דיון חופשי על ידי הצגת השאלות הבאות :
 - מה התחדש לכם בעקבות המפגש עם הסיפור?
 - מה, לדעתכם, הניע את המעפילים במעשיהם?
 - איזו תמונה מצטיירת על מאפייני עלייתם של יהודי מרוקו בעקבות הסיפור? מה הייתה מידת מעורבותה של מדינת ישראל בתהליך עלייתם של יהודי מרוקו? מדוע?
2. כעת מספר המורה כי האסון לא הרפה את ידיהם של יהודי מרוקו אלא להפך הם השתוקקו לעלות לארץ ישראל והן המשיכו ולמעשה ספינת אגוז הפכה לסמל העלייה להעפלה של יהודי מרוקו. המורה ישאל האם חשוב לדעתם לשמר את הסיפור הזה לדורות הבאים ואם כן למה? הרי יש עוד הרבה סיפורים שכאלה (2-3 תלמידים עונים).
3. כעת המורה יבקש מכל אחד לחשוב על משהו בחייו שחשוב לו לשמר הלאה לספר מהו ולהסביר מדוע חשוב לו לשמר אותו ולשתף בו את הקבוצה (יש לתת לכל תלמיד לשתף).
4. המורה יסכם את המעגל ויתייחס לחשיבות הזיכרון האישי והציבורי במילותיו ולאופן בו אירועי עבר משמעותיים עבורנו גם היום לחיזוק זהותנו הלאומית.

בגוף ראשון כרטיסיות + דפי מידע

בגוף ראשון סיפורו של חיים צרפתי

בגוף ראשון סיפורה של אסתר ליברטי

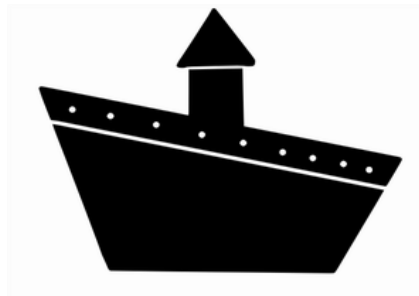
בגוף ראשון סיפורה של חנה אזולאי

בגוף ראשון סיפורה ש משפחת בן הרוש: רפאל, תמר, זא'ק, דניז, ז'קלין וגבריאל

בגוף ראשון סיפורו של דוד דדון ושני ילדיו דניאלה וזא'קי

1. סיפורו של חיים צרפתי ז"ל

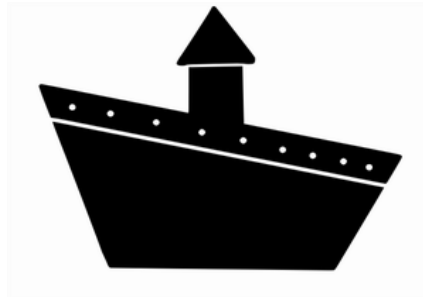
חיים צרפתי ז"ל נולד בפאס בשנת 1932 למשפחה שהיו בה 10 ילדים – 4 בנים ו-6 בנות. האב שימש כמורה בתלמוד תורה "אם הבנים" בפאס. בשנת 1949, עלה לישראל הבן הבכור, רחמים. בשנת 1951 עלה ארצה גם חיים. הוא התגייס לצה"ל, עבר קורס קציני קשר והוצב לחיל האוויר. לאחר שחרורו מצה"ל, בשנת 1954, הוא עבד בקיבוץ עין-יהב. בשל שליטתו בשפה הצרפתית הוא נקרא במבצע "קדש" באוקטובר 1956, לשמש קצין-קישור ליחידות הצרפתיות שנחתו באזור תעלת סואץ. לאחר המלחמה, התנדב לפעולת הצלתם של יהודי מרוקו. תחילה שימש כאלחוטאי במארסיי, אחר כך עבר לגיברלטר ולמרוקו והשתתף במרבית הפלגותיה של "אגוז". בשיחתו האחרונה עם "זילבר" הוא הודה ללא היסוס כי לפני כל הפלגה הוא נתקף פחד גדול, שמא הספינה לא תעמוד בסערות הים. בעיקר חשש כי במקרה של אסון, לא יצליח לשדר בזמן קריאות אזעקה, כדי שאפשר יהיה לחוש לעזרתה של הספינה ולהושיע את נוסעיה. אך הוא ידע לכבוש את פחדו, הן מתוך יחס של חברות כלפי שותפיו לפעולה והן מתוך אחריות למלאכת ההצלה. רגש אחריות זה הוא שכפה עליו להשתתף גם בהפלגה האחרונה של "אגוז". שכן, חיים סיים למעשה את שירותו במרוקו ועמד לשוב ארצה כדי להינשא ולהקים משפחה. בכיס מעילו בגיברלטר, שנמסר לאחיו רחמים לאחר האסון, נמצא אפילו כרטיס טיסה לישראל, שהוצא מטעם חברת "אל-על". במכתבו האחרון כתב: "אחי אני מבטיח לך שזוהי באמת ההפלגה האחרונה. הפעם אני חוזר ארצה...". חיים התארס בפאריס עם אחת מעובדות ה"מסגרת" ולקראת נישואיו רכש דירה ברמת אביב בתל אביב. אך מחליפו בתפקיד, נשא אישה ימים מעטים לפני כן וביקש מחיים להחליפו באותה הפלגה. חיים נעתר לבקשה ויצא לאותה הפלגה שממנה לא שב עוד. משך כל ימי עבודתו ב"מסגרת", היו כל יתר בני משפחתו במרוקו. אך מתוך רגש אחריות מופלא, הוא לא התגלה לפניהם מעולם. רק פעם אחת, כאשר גברו געגועיו וכליותיו ייסרוהו, הוא נסע לפאס, הגיע לבית הוריו וצילם מרחוק את אימו בשבתה בפתח ביתה. יותר מכך הוא לא הרשה לעצמו להסתכן. רק לאחר מותו, עלו בני המשפחה לישראל... (שגב, עמ' 175-176).

2. סיפורה של אסתר ליברטי ז"ל

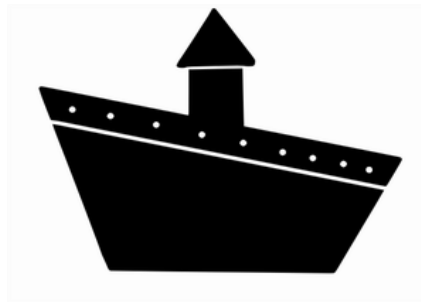
לפני ההפלגה, הגיע לקזבלנקה גם "רונו", סגן הקונסול הישראלי בגיברלטר, שבתוקף תפקידו טיפל גם בעניינים של העולים, ועתה ביקש לראות במו עיניו כיצד מתבצעת ההעפלה. וכך, ביום ה-10 בינואר, בשעות הבוקר המוקדמות, יצאו פעילי ה"מסגרת" לבתיהם של היהודים בסמטאות הצרות של ה"מלאח" בקזבלנקה והחלו להעביר את המועמדים להעפלה למקום הריכוז הקבוע. ריכוז המשפחות, ללא התראה מוקדמת, לא היה קל.

נשים עזבו את קדירות הבישול, גברים היו בדרכם לעבודה וכמה ילדים נאספו מבית ספרם. רק גברת אחת, אסתר ליברטי, רווקה כבת ארבעים, לא נמצאה בבית. היהודים ישבו כבר מכורבלים במכוניות, המנועים פועלים. אך ההוראה של אלכס הייתה חד משמעית: אין להשאיר את אסתר ליברטי בקזבלנקה. שליחים יצאו בהולים לשוק ומצאו שם את אסתר שקועה במיקוח נוקב עם רוכל, ליד דוכן ירקות. הם רמזו לה רק רמז, השמיעו חצי מילה. מיד השליכה את הסלים מידה ורצה עם השליחים לעבר המכוניות. אפילו את ביתה לא הספיקה לנעול, למקרה שתשוב אליו בשעת תקלה. אסתר ליברטי נסעה אותו יום כ-800 ק"מ, עלתה על סיפון "אגוז" ו... טבעה יחד עם כל העולים האחרים (שגב, עמי' 176).

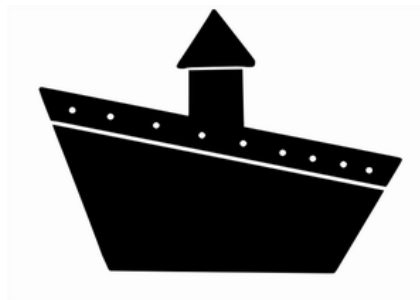
3. סיפורה של חנה אזולאי ז"ל

חנה אזולאי אינה יכולה לעצום עין מרוב התרגשות. היא מנסה לתאר לעצמה את העתיד המצפה לה ולשבעת ילדיה. הבכור, דוד, העדיף להישאר במרוקו. אבל פאני בת השנים-עשרה ויולנד בת השש נמצאות כבר בישראל. ב-2 בינואר, פחות מארבעים ושמונה שעות לפני בואו של נשיא מצרים גמאל עבדול נאצר למרוקו, כאורח הכבוד של ועידת הפסגה בקזבלנקה, הצליחה הרשת לארגן מבצע נועז ביותר. 64 צעירים יהודים ניצלו את חופשת חג המולד ונמלטו אל החופש. הם התחזו לחניכי תנועת הצופים המרוקאים, התארגנו באזור נופש ליד טנג'יר, עלו על הספינה ברצועת חוף קטנה, סמוך לעיר, ויצאו לגיברלטר. אנשי הסוכנות היהודית חיכו להם במחנה-מעבר, שהוקם למרגלות הצוק, ושלחו אותם למרסיי. משם המשיכו באנייה ישראלית לחיפה. פאני ויולנד אזולאי וכל האחרים, לא ידעו מהו היעד האמיתי. כאשר "הבודקים" באו לקחת אותן, ללא הודעה מוקדמת, חנה לא הייתה בבית. מכיוון שהכול "בער" כל כך, הבנות נאלצו לצאת לדרך בלי להיפרד ממנה. ועשיו היא מחייכת למחשבה שבקרוב מאד תשוב ותראה אותן.

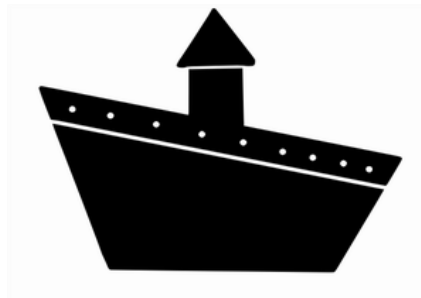
4. סיפורה של משפחת בן הרוש: רפאל, תמר, ז'אק, דניז, ז'קלין וגבריאל

השיירה הגיעה לחוף. חברי חוליית האבטחה התפזרו בפינות שונות של החוף, בעוד שהעולים עצמם שכבו לנוח על החול הרטוב. עתה הגיעה גם שעת הפרידה של "עדי" מעל בני משפחתו... יומיים לפני כן, בילה "עדי", אחד מחברי חוליית החוף, עם בני משפחתו בקזבלנקה, בחתונת אחיו הבכור ז'אק (יעקב) בן ה-29 עם העלמה דניז בר ששת. עתה נפגשו כולם שוב על החוף. דניז באה למסע כשהיא חובשת לראשה כובע פרווה לבן. בהתרגשות רבה היא סיפרה כי אביה התעקש שהיא תינשא לז'אק לפני עלייתה ארצה. עתה היא תחגוג את ירח הדבש שלה ישראל ותעשה טיול בכל רחבי הארץ. "עדי" היה נרגש מאד ולבו היה מלא גאווה על כי נתגלגלה לידי הזכות לסייע בהעלאת הוריו לארץ-הקודש. מכל בני משפחתו, רק אחיו הצעיר ממנו, אריה, היה בארץ. הוא הרים בזרועותיו את בן-הזקונים, גבריאל, שרק תמול שלשום הפך לבר-מצווה; נשק לאחותו ז'קלין, התחבק עם גיסתו ה"טרייה", דניז, והבטיח לאחיו ז'אק להתראות עמו "בקרוב" בישראל. אימו, תמר, בכתה מרוב התרגשות. "עדי" נפל על צווארה והרגיע אותה: "אל תבכי, אמא, אני בא אחריכם". לאחר שנפרד בטפיחות כתף מאביו, רפאל, הוא מיהר לתפוס עמדת תצפית באחת מפינות החוף בעוד שחבריו למשמרת הם שסייעו למשפחתו לעלות לסירה (שגב, עמ' 179).

5. סיפורם של דוד דדון ושני ילדיו – דניאלה וז'אקי

בפינה אחרת של החוף, עמדו דוד דדון ושני ילדיו – דניאלה וז'אקי. לפני כחודשיים, נתפס דדון בשדה התעופה של קזבלנקה כשברשותו דרכון מזויף. אשתו ושני ילדים אחרים, שהיו מצוידים אף הם בדרכונים מזויפים, הצליחו לחמוק קודם לכן ממרוקו. דדון נעצר על-ידי המשטרה וכעבור מספר ימים שוחרר בערבות. אך משטרת קזבלנקה עקבה אחריו תוך תקווה ללכוד באמצעותו את פעילי ה"מסגרת". על כן, כאשר היה צריך להודיע לו על הפלגת "אגוז", פעילי ה"מסגרת" לא הלכו לביתו, אלא ארבו לו ברחוב, כיסו את ראשו בשק והכניסו אותו למכונית שמיהרה להסתלק מהמקום. ה"חטיפה" בוצעה במהירות כה רבה, עד כי העוברים ושבים לא הספיקו אפילו להזעיק את המשטרה. עתה עמד דוד דדון בחוף אל-חוסיימה, שמח ועליז והיה משוכנע כי הפעם יגיע למחוז חפצו בשלום (שגב, עמדי 180).

הצעה לטקס לזכר חללי ספינת אגוז

לא לשכוח:

- לשלב ברצף הטקס את הסיפורים שאישיים שכתבו התלמידים.
- להדליק נר זיכרון.
- לביא דגל ישראל.
- להשמיע ולשיר את התקווה בסוף / בתחילת הטקס

יהי זכרם ברוך

"ביוזמתה של תנועת 'ביחד' – תנועה רעיונית של יוצאי צפון אפריקה – קיבלה ממשלת ישראל ב-28 בדצמבר 1980 את הצעתו של סגן ראש הממשלה ושר השיכון והבינוי דוד לוי והכירה ביום כ"ג בטבת, היום שבו שקעה 'אגוז' למצולות, כיום ההעפלה ולוחמי המחתרות בצפון אפריקה'. כן החליטה הממשלה להעניק הכרה ממלכתית למ"ד חללי הספינה. החלטות ממשלת ישראל והעצרות הממלכתיות הנערכות מדי שנה בארץ משמשות ביטוי רשמי לגבורת העפלתם של יהודי מרוקו. אך הן מהוות גם מקור עידוד לקהילות יהודיות אחרות בעולם ומשמשות עדות נחרצת לכך, שעמידה גאה ואיתנה סוללת את נתיב הייסורים והגבורה שבו יצאים יהודים משעבוד לפדות ולגאולה" (שגב, עמ' 188).

למנחה: אנו ממליצים לכוון את מועד טקס הזיכרון לחללי "אגוז" והעיסוק בנושא לקראת יום כ"ג בטבת. אנו מציעים מספר קטעי הקראה לטקס.

יזכור

יזכור עם ישראל את מ"ד המעפילים, חללי ספירת "אגוז", אשר צעדו שיירה ארוכה דוממת, אוחזים בידיים רכות נשים זקנים וילדים. מבטיהם נישאים אל חופים לא נגלים בדרכם לספינה זעירה – היא ציפור הנפש וגלי הגאולה. מה כבדה על שכמם הזכות המפתיעה להיות אחרונים לשעבוד, ראשונים לגאולה חלמו – לא זו, ועומדים הם כנר זיכרון בין רבבות שקדמו ואחרים שלהם הם פרצו את הדרך.

"אגוד"

מאת עזרא מורד

כפרפרים אל האור
יצאו כמהי-ציון ממרוקו
באור יום ובמחשך
לא יראו משוד, ממאסר ועינוי,
רכובים על כנפי רוח
דגלם אמונה תמה רוחם איתנה
אנשי מחתרת חלוצים לפנייהם.
וגם הם יצאו ב"אגוד", מ"ד,
כמעפילי "סטרומה" ו"פאטריה"
וידעו שלא קל, לא נוח ומסוכן לשוט
בתקווה שהשחר יפציע
לבוא אל ארץ קדשם.
משפחות:
אדרי, אזולאי, אלמליח,
אלקובי, בן הרוש, ובן לולו,
דדון, גוזלן, כהן, ליברטי, וממן
וחיים צרפתי אלחוטן.
רוח גדולה נשבה וסער גדול
ותקיאם ספינתם, זעקו ואין מציל
מבטן שאול שוועו, לא נשמע קולם...
מים בים אפפום
קרבן שוב בניים לגבולם.
זיכרם ינון לעד.

נר לנשמת 44 אשר העפילו ולא זכו...

מתוך עלון קיבוץ יפעת

לילה אחד...

היה זה לילה ככל הלילות, השמים זרועים רבבות כוכבים נוצצים ומאירים, וכאילו התחרה כל כוכב באחר בקריצות ללבנה הבהירה והשלווה.

לילה של תקוות, לילה של אהבה, הים הוא שקט ושלו, הגלים מתקרבים לחוף בנחת, פה ושם מתרוממים מעל פני-הים צוקים כדמויות של יצורים חיים, והגלים מלחכים אותם באהבה.

היה זה לילה ככל הלילות, החולות חשופים, פה ושם כתמים כהים, שיחים מפוזרים ודלים. פה ושם עומדים גם עצים ערומים כיצורים אומללים, הענפים פרושים לשמים כאילו ידי בריות הן המתפללות ומבקשות רחמים ועזרה.

היה זה לילה ככל הלילות, רוח חרישית נושבת, בחורים יושבים ליד הכביש, פס שחור ונוצץ, מפעם לפעם מסתכלים בשעוניהם, רעד של קוצר-רוח עובר את גופם. דריכות וציפייה, נהימת-מכונית נשמעה מרחוק, הבחורים מתפזרים כל אחד למקומו, מוכנים לפעולה.

היה זה לילה ככל הלילות, בהפסקות קצובות מתקרבות מכוניות, נצנוץ-אורות, דלתות נפתחות, דמויות-אדם נפלטות החוצה ונעלמות בלילה.

הולך לו זקן בדג'לבה לבנה, בגדי חג ושמחות, פניו קורנות ועיניו מתחרות עם נצנוצי כוכבי הרקיע. ביד אחת נושא את מטלטליו הדלים וביד השנייה אווז בקטון הבנים. אשתו, בחודשי ההריון האחרונים, נשרכת אחריו וממריצה בעדינות את יתר הילדים, לבם מלא תקווה, פחד וחרדה.

היה זה לילה ככל הלילות, יושבים הם עכשיו על חוף-הים, כאן אב זקן מלטף ראש פעוט, פה אחות גדולה מחבקת אח קטן וכאן אם מניקה את תינוקה, שקט מוחלט.

היש משורר שיוכל לבטא ולהביע בשיר את ההתרגשות האוחזת לבם של אנשים אלה? היש סופר שיימצא מילים וביטוי לתקווה ולמחשבות העוברות במוחם?

הציפייה גדולה, העיניים מופנות הימה, התבואה הספינה? הנצליח לעלות?

היה זה לילה ככל הלילות.

פתאום באופק אורות נדלקים, כחול לבן, לבן כחול, האם אלה פעמי-הספינה או היה זה כוכב אשר נשק את הים? המתרחות היא גדולה, והדריכות קשה מנשוא, שוב אורות, הפעם ברור.

גבות מתיישרים, דמויות מתרוממות, נגמר הסבל והקץ לגלות. כבר קורצים מרחוק חוף-מבטחים ומולדת.

היה זה לילה ככל הלילות, לא, לא היה זה לילה ככל הלילות, עננים כבדים כיסו את פני השמים, נצנוץ-הברקים ורעם-הרעמים הפר את הרמוניית הטבע. הים הצטרף לזעם השמים וגלים ענקיים שחקו את "אגוז" הספינה, עד שהתנפצה אל סלעי החוף, גזרת השמים, לא יועילו זעם וחימה, טבעה הספינה וטבעו גם נוסעיה.

לא היה זה לילה ככל הלילות.

לוח זיכרון

למ"ד חללי ספינת המעפילים "אגוז", (פיסס) שטבעו
 ביום כ"ג בטבת תשכ"א (1961) במיצרי גיברלטר
 בדרכם לארץ-ישראל

נסים אדרי בן 36 אב	תמר בן הרוש בת 45 אם
שבא אדרי בת 32 אם	ז'ק בן הרוש בן 27
מרדכי אדרי בן 13	דינה בן הרוש בר ששת בת 22
ארזה אדרי בת 9	ז'קלין בן הרוש בת 20
אנט אדרי בן 7	גבריאל בן הרוש בן 14
מרסל אדרי בן 5	רחל בן לולו בת 70 סבתא
בבר אדרי בן 2	דוד בן לולו בן 60 אב
חנינה אזולאי בן 44 אב	מרי בן לולו בת 52 אם
גיזל אזולאי בת 16.5	אליס בן לולו בת 18
שלום אזולאי בן 9	פרחה גוזלן בת 70
מאיר אזולאי בן 5	דניאל דדון בן 33 אב
רחל אזולאי בת שנה	ז'ק דדון בן 6
יצחק אלמליח בן 40 אב	יהודה דהן בן 19
עליה אלמליח בת 32 אם	אסתר ליברטי בת 57
אלברט אלמליח בן 12	אהרון (הנרי) ממן בן 42 אב
שמעון אלמליח בן 10	רבקה ממן בת 40 אם
סוזן אלמליח בת 4	פלורנס ממן בן 13
מסודי אלמליח בת 2	גיזל ממן בת 11
דוד אלקובי בן 14	חיים ממן בן 5
רפאל בן הרוש בן 53 אב	חיים צרפתי בן 28 שליח המוסד

הטקס לקוח מתוך שיעור "אגוז" שקעה במצולות, מינהל חברה ונוער אגף תכנים, תכניות, הכשרה
 והשתלמויות